

БЕОГРАДСКЕ ОПШТИНСКЕ НОВИНЕ

ИЗЛАЗИ НЕДЕЉНО ЈЕДАНПУТ НА ТАБАКУ

НА ГОДИНУ	Цена за Србију:	6 дин.
НА ПОЛА ГОДИНЕ		3 дин.
ЗА СТРАНЕ ЗЕМЉЕ НА ГОДИНУ		9 дин.

УРЕДНИШТВО и АДМИНИСТРАЦИЈА

ЈЕ У ЗДАЊУ

ОПШТИНСКОГ СУДА

Цена је огласима 6 дин. пара од врсте
Преглату ваља слаати унутрњом на општин-
ски суд а све кореспонденције на уредника
РУКОПИСИ НЕ ВРАЋАЈУ СЕ.
Неплаћена писма не примају се.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

ВАНРЕДНИ САСТАНАК

одбора општине београдске држан 3. Јуна 1888 г.

почет у 6 часова по подне.

(по стенографским белешкама)

ИЗВЕШТАЈ

комисије од 12. Маја 1888 год.

О ВОДОВОДУ

(наставак).

За тим видимо где је председник позвао и г. Жигмондија, да дође у Београд. Овај је дошао 20. III. 1885 год. и чинио је са председником и са водоводом екскурзије по околини Београда, на основу којих је после и свој извештај поднео.

Из тога извештаја видимо, да је г. Жигмонди мислења, да се у околини Београда може наћи довољна количина воде за пиће. Сем тога г. Жигмонди вели, кад би се чинила истраживања подземне воде на тачкама, које је назначио у мокролушкој долини, да би се добиле и веће количине воде. Нарочито мисли, ако би се копало на тачци, коју је са с (у близини Вшетечкове фабрике) означаио, да се са апсолутном сигурношћу може рећи, да би се добила најбоља пијаћа вода у са свим знатним количинама. Ако се на томе месту ископа бунар од 2 м. у пречнику, па се испод наведеног нивоа воде тај бунар ископа још 5 м. у дубину, а у дну бунара ископају се на све четири стране света галерије на дужину од 10—15 метара; г. Жигмонди мисли, да би се са апсолутном сигурношћу успеха добила толика количина воде, да би се могла подмити сва потреба становништва од 80.000 душа.

Извештај г. Жигмондија прочитан је на састанку одбора општинског од 28. III. 1885 г. и одбор је једногласно решио, да се изврше бушења на тачкама које је г. Жигмонди у мокролушкој долини обележио. Управу над тим пословима поверио је одбор нарочитој комисији.

Комисија се конституисала под председништвом г. Адговића и одмах је свој посао отпочела. На њен захтев одобрена је на састанку општинском од 2. V. 1885 год. сума од 331 фор. за набавку нужног прибора, а решено је сем тога, да се на радове ове комисије може утрошити до 3000 динара.

Претпостављајући сигурно, да ће се сви предходни радови и испитивања изворске и подземне воде до Августа

месеца 1885 г. довршити; општина актом својим Бр. 6860 од 28. V. 1885 год. извештава г. министра унутрашњих дела, да ће концом исте године моћи приступити финансирању за извршење канализације, водовода и осветљења. С тога моли општина у томе акту за што скорије увођење трошарине, ради подмирења тих издатака.

После добивеног првог извештаја (30. VII. 1885 год.) од председника више поменуте комисије за истраживање воде, председник општине у своме извештају на састанку од 1. VIII. 1885 год. извештава одбор општински о томе, да су се дотадањи резултати бушења у мокролушкој околини као повољни показали.

Комисија је свој други извештај поднела 22. X. 1885 год. Ископано је свега 25 рупа и констатоване су две водене жице у разној дубини. После описа геолошких односа и других прилика, комисија вели у томе извештају, да се због извесних узрока количина и каквоћа нађене воде није могла испитати.

У томе се извештају даље каже:

„Да би се дакле циљ за коју је бушење земљишта извршено постигла, т. ј. да би се количина и каквоћа нађене воде одредити могла, што је за будуће пројектирање о снабдевању вароши Београда добром пијаћом водом неопходно учинити, морају се још следећи послови извршити:

1., Да се рупе бр. I, II, VI, IX, XIII и XXI од зашитања сачувају.

2., Да се за дуже време чине непрекидна посматрања о стању воде у њима.

3., Да се рупе бр. I, II, IX, XIII и XXI, које су сада само 115 мм. широке, прошире бар на 225 мм. у пречнику.

4., Да се рупа бр. I обложи са цевима и тиме створи могућност, да се поједини слојеви воде посебно испитати могу.

5., Да построји један шпрк на рупом бр. I, којим би се вода из разних нивоа испрети могла и тиме јачина и количина њена тачно испита. Ово би требало учинити бар до нивоа Саве. Исто би тако требало учинити и код осталих горенаведених рупа, како би се тачно количина воде одредити могла.

6., Осим тога нужно је, да се тачно испита температура појединих слојева воде, као и њен хемијеки састав.“
Општина међу тим од свега овога није ништа извршила.

Тако је месец Август 1885 год. стигао, а истраживања воде нису довршена била. На како сем тога нису ни Халачијеви планови били готови до тога доба, као што се мислило да ће бити; то и пројектанти у првобитно

предвиђено време нису могли потребне податке добити, ни изради пројеката приступити.

Поврх свега појавише се и тешкоће за извршење саме трошарине. Она је са свим и изостала, а тиме се и цела ствар на неодређено време успавала.

Након не пуне године дана, питање о водоводу долази опет на дневни ред, но у преиначеном облику.

Ма да радови за истраживање воде нису настављани ни довршени; председник општине г. Мијаило Богићевић, на редовном састанку од 6. VI 1886 год., саопштава одбору општинском, да је добио неколико понуда за воду: те предлаже, да се изабере комисија, која би их проучила, пре но што се изнесу на решење.

Понуде су биле од Герсона из Хамбурга и Јасинскога из Брисла.

За преглед тих понуда комисија је изабрата и она је на редовном састанку од 17. VI 1886 год. већ и свој извештај поднела.

После истраживања, која су била у добром правцу одпочета и која су дала повољне прве резултате, по којима се могло с правом закључити, да би и даља истраживања успешна била; ова комисија од један пут вели, да се радом око истраживања пијеће воде у мокролушкој долини није постигао позитиван резултат. Комисија та предлаже према томе, да се варош снабде савском водом, која је по њеном мишљењу исто тако добра као и изворска и подземна вода, само ако се добро филтрује.

Што се тиче самих поднешених понуда, комисија не даје њихову оцену, но вели, да их не треба начелно одбити. Резонише, да би због неизвршења трошарине општина морала прибећи зајму; на како би по мишљењу њеном зајам у крајњим последицама био непробитачнији, то држи, да је најцелисходнији начин извршења путем концесије.

Као основу за преговоре о давању концесије комисија је израдила нарочити пројект, а према ономе што је у примљеним двома понудама као најбоље нашла.

Нацрт овај за давање концесије штампан је у општинским новинама од 1886 год., те ће се сваки моћи уверити колико је исти непотпун и неповољан за општину, тако да се морамо упитати, колико ли су тек изгледале поднешене понуде!

На основу изнешеног предлога, одбор је решио (решење бр. 85), да се поменути нацрт сем у органу општинском отштампа и у засебне књижице, да се ове грађанству раздаду, а по том да се сазове једна конференција од одборника и грађана, која ће коначну одлуку донети.

Та конференција међу тим да се сазове тек пошто комисија од г.г. Ф. Хофана, М. Клідиса, Ј. Дилбера, М. Крстића и председника општине даде мњење о бунару г. Вшетечког, Белом потоку и осталим изворима у околини.

На редовном састанку од 1. VII 1886 год. на дневном реду био је и извештај те комисије за испитивање воде. Г. М. Крстић, као члан те комисије, објашњава из својег бележника њен рад и понашање, да због кратког рока није комисија могла писмени извештај поднети; те тако и нама остају непознати резултати стручног испитивања њеног. Ма да су неки тврдили, да се зна да не можемо довољно ваде наћи, ипак је на томе састанку, а на предлог више одборника, одбор решио (бр. 104).

Да се приступи копању нарочитог бунара у близини Вшетечкове фабрике (тачка с), под надзором г. Феликса Хофмана. За ту цел одобрава се сума од 4000 динара (рачунајући ту и инжењерске дијурне г. Хофмана). У исто време, да комисија испитује и све остале изворе у околини Београда. Целокупан извештај рада са свима податцима, како о копању бунара тако и о испитивању осталих извора, да се пошаље г. Жигмондију на стручну оцену.

Поводом тим, што су се неки од пројектаната били обратили општини са молбом, да им се пошаљу Халачијеви планови, како би могли приступити изради поручених пројеката; одбор је на истом састанку решио, да им се одговори, да је изостанком трошарине општини за сада не могућно да изврши оне радове, ради којих су пројекти поручени.

На ванредном састанку од 3. VII 1886 год. опет би изнесено на дневни ред питање о снабдевању вароши водом путем концесије.

На томе састанку било је ватрених заступника остварења водовода тим путем, а они су тражили и да се концесија одмах даде, не чекајући на резултате истраживања воде.

Међу тим било је одборника, који су сасвим коректно тражили, да се прво реши питање о води, па онда тек да се приступи даљем раду. Тражили су, да се одреде веће суме на истраживање воде, јер као дотле радећи ништа се не постизава, већ се само посао отеже.

Према томе одбор је на истоме састанку решио (бр. 73):

Да се питање о концесији одложи дотле, док се посвршују послови око истраживања изворске или подземне воде, према ранијој одлуци одборској, и док се позитивни резултати констатују. Тога ради комисија за истраживање воде (којој се придаје и г. Бугарски), да енергично прионе извршењу својег задатка, споразумно са комисијом одређеном за регулисање питања о води.

Ако комисија та нађе за потребно, има се опет позвати г. Жигмонди или други који стручњак, а председник се овлашћује да то учини.

Раније одобрени кредит од 4.000 динара за извршење овога посла (из партије непредвиђених потреба) повећава се на 12000 динара.

При свем том што је на састанку од 3. VII 1886 г. тако решено, и ма да нису истраживања воде била довршена; исте године на ванредном састанку од 6. XI одбор општински доноси одлуку (бр. 239):

Да се водоводи, канали и осветлење изврше путем концесије, а посредством ширег конкурса, који одмах да се расписе са роком од 4 месеца.

Односно израде пројеката за извршење тих послова, да се остане при одлуци из седнице од 1. VII 1886 г. (т. ј. да се израда пројеката одложи) док се не види какве ће се понуде конкурсом добити.

Међу тим прирез од 8% на 5 година, који је ударен у цели исплате Халачијевих планова и у цели израде пројеката за канализацију, водоводе и осветлење, да се и даље прикупља.

Услед такве одлуке за давање водовода, осветлења и канализације у концесију, расписан је почетком 1887 г. стечај, са роком до 10. Марта за пријаву суду општин-

ском. Стечај је расписан у српским, немачким, француским и енглеским листовима, а умољена су и министарства неких страних држава, да и она од своје стране наш стечај објаве.

11. III. 1887. год. образована је комисија за отварање повуда, а на састанку од 19. III. 1887 год. та је комисија поднела извештај о томе, које су понуде и за које радове стигле.

Председник општине предлаже за тим, да се због важности питања одреди најпре једна специјална комисија, која ће предмет са сваке стручне стране испитати и оценити, па онда тек да се изнесе одбору општинском на решење.

Прелог се усваја и одбор избере комисију од 4 лекара, 5 правника, 6 инжењера, 4 архитекта, 4 физичара и 9 финансиста. Накнадно истога дана изабрана су јоште петорица у ту комисију, тако да се комисија састојала из 37 чланова.

У сред тако одушевљеног расположења за концесије и у време конце трисане бриге на томе, да се оне и у дело приведу, појављује се 25. III. 1887 год. комисија за истраживање изворске и подземне воде у околини Београда са својим извештајем.

Пошто је рад те комисије најзамашнији у целом раду за истраживање воде; то ће бити корисно, да се на њему мало задржимо, те да видимо до каквих се резултата дошло.

Према решењу одборком од 1. VII. 1886 године, да се по упутству г. Жигмондија приступи копању бунара у близини парног млина г. Вшетчког, а осим тога да се сазна и право стање извора у околини Београда; одређена комисија одмах је свој посао и отпочела.

У почетку је комисија била састављена од г. г. К. Алковића, Ф. Хофмана, М. Кретића, М. Клидиса и Ј. Дилбера. Доцније, 24. VII. 1886 год., ради свестраијег испитивања и споразумевања о постављеном задатку, умољени су и примили се за чланове и г. г. Љ. Клерић, С. Лозанић, К. Главинић, др. М. Т. Леко, Вл. Марковић и Н. Стаменковић.

7. VI. 1886 г. учињен је уговор са предузимачем за копање бунара од 2 м. у пречнику, а на дубину од 28 м. (за 1500 динара, а општина да црпе воду кад се у већој количини појави).

Одмах се приступило копању бунара.

У дубини од 6,10 м. појавила се слаба водена жица и до дубине од 18 м. није се нова вода појавила.

По предлогу комисије, председник општине позове г. Жигмондија — коме дотле нису били саопштени ни резултати бушења у мокролушкој долини — да понова дође у Београд, те да даде своје мишљење о успеху, како тих истраживања изворске воде, тако и о раду на великом бунару.

Г. Жигмонди се и овоме позиву одазвао и пошто је у Београду провео 4 дана (30. и 31. Јули и 1. и 2. Август), поднео је председнику општине написмено своје мишљење. Г. Жигмонди вели, да су се бушењем у мокролушкој долини потврдили његови ранији назови о изворској води. Што се тиче бунара, и по већ добивеним резултатима, тврди да ће се наићи на много већи резервоар

подземне воде у мало већој дубини. Тврди да ће се на 24-том метру појанити толика количина воде, да ће се ванредна техничка средства морати употребити, те да се бунар ископа на дубину од 5 м. испод тако нађене водене жице. Ако се у дну бунара, као што је и пре препоручио, у сва 4 правца ископају галерије, количина ће се воде толико умножити, да ћемо је имати довољно за подмирење свију потреба, а томе ће се он особито радовати.

Јака водена жица, о којој г. Жигмонди говори, појавила се 23. Августа већ на 19. метара дубине. Вода је придолазила у јаким млазевима са 3 разне стране (север, југоисток и југозапад). А тешкоће за савлађивање воде биле су у толико веће, у колико општина није имала потребних техничких средстава на расположењу.

Због набавке и монтирања 2 пулсометра за црплење воде и због грађења шупе за позајмљену локомотиву издангубљено је близо месец и по дана, па и кад је настављен рад, слабо је напредовао, услед навале воде и немара предузимача. Рад је услед тога 10. XI. 1886 год. по ново прекинут. Дубина бунара износила је тада 23,10 м., а воде било је у њему за 3,10 м. изнад дна.

Са предузимачем раскинут је уговор 14. XI. 1886 г. на пошто се други није могао наћи, закључено је, да се рад продужи у режији. Непосредни надзор над радом поверен је члановима комисије г. г. Вл. Марковићу и Н. Стаменковићу.

Рад је на тај начин 17. XI. 1886 год. настављен, а 28. II. 1887 год. дефинитивно прекинут. Бунар је у пуној ширини ископан на дубину од 26,30 м. а сем тога је јоште у дубину за 3,45 м. бургијом бушено. Изнад дна бунара било је воде за 8,50 м.

Навала воде била је толика, да се једним пулсометром није могла савладати, а други се није могао употребити, с тога што је радна снага парног казана, који је на расположењу стајао, била одвећ мала.

То је био узрок, те је комисија сматрала, да мора рад да прекине и да га привремено сматра као довршен. Прекидању даљег рада припомогло је и то, што је с једне стране било најнезгодније време за рад (месец Фебруар), а са друге стране биле су већ стигле понуде концесијонара, те је са многих страна наваљивано на комисију, да поднесе једном извештај о своме раду.

Рад на бунару не може се међу тим никако сматрати као довршен, јер нису ни галерије у дну бунара копане, као што је г. Жигмонди препоручио, а чиме би се по његовом мишљењу количина воде знатно увећала.

Доказ су томе и сама посматрања комисије.

Она вели у своме извештају, да се са сигуношћу може закључити, да је вода у бунару г. Вшетчког иста као и у копаном општинском бунару (а удаљени су за 150 м. један од другог). Приметило се међу тим, да се количина воде не смањује ни у једном од њих, кад се у другоме црпе. То доказује да је резервоар, из којег се оба бунара пуне, веома богат.

Зарад одређивања каквоће воде чинио је државни хемичар др. М. Т. Леко приближну анализу. Он вели, да вода у главном одговара захтевима који се полажу на добру воду за пиће, а има највеће сличности са водом са Хајдучке чесме у Кошутњаку. Свежега је укуса и нема

ни боје ни мириса. За детаљније испитивање каквоће воде потребно је, вели се, ближе познавање воде у околини, а и тачније проучавање хидрографског и геолошког положаја места, на коме је бунар копан.

Даље комисија изводи, да нађена вода није савска, већ вода мокролушког басена, но која може имати отоке у Саву.

Копањем нових бунара, проширењем већ ископаног или грађењем галерија по упуству г. Жигмондијевом и комисија је мишљења, да би се могла подмирити сва потреба становништва од 80000 душа.

Односно изворске воде, комисија је замолила тројну својих чланова (г. г. Ј. Жујовића, Вл. Марковића, и Н. И. Стаменковића), да испитују има ли и каквих има извора у околини Београда.

Ова су господа поднела извештај о томе које су изворе прегледали и шта су нашли. Нарочито помињу јоште неке изворе у околини Жаркова, који би се имали узети у обзир.

Само из оних извора које је ова ужа комисија прегледала, и који избијају на површину, може се добити преко 1.100 м³ дневно.

У своме извештају ова ужа комисија вели, да је свој задатак у неколико извршила, а реферишући о своме раду додаје, да се хидролошка испитивања околине Београда не могу јоште сматрати као довршена. Мишљења је, да та испитивања треба продужити, но не овако „комисијски;“ већ да се општини предложи, да нађе каквог познатог хидротекту, коме ће поверити како истраживања воде тако и израду пројекта.

Кад би се измерена изворска вода комбиновала само са водом, коју сада већ даје ископани велики бунар; могли би тиме, као што видимо, подмирити већ са свим знатан део укупне потребе садањег становништва.

Не могући се упуштати у побрајање свију детаља из извештаја комисије за истраживање воде, навешћемо само закључак истог, који по смислу овако гласи:

Према до сада извршеним предходним радовима за истраживање воде за Београд, а на основу напред изложених резултата; на основу 2 извештаја г. Жигмондија (од 4. IV. 1885 и 3. VIII. 1886 год.) и на основу извештаја о резултату бушења у мокролушкој долини: најјасније се доказује, да је са свим неосновано мишљење — које је овладало у Београду, услед мање но површног испитивања — да у околини Београда нема довољно и добре воде, и да се мора прибећи систему снабдевања речном водом. Овакав је систем и са финансијске а што је најглавније и са хигијенске стране осуђен, као систем који чини илузорном и саму цел снабдевања вароши изобиљном водом. Јер ма како да су фини филтри, ма какав начин чишћења употребили и ма колико да изгледа речна вода бистра; она опет садржи у себи већи део органских састојака, а нарочито лети, дакле у време кад су заразе и сваке болести у вароши најчешће. На тај начин, било да се та вода употреби за домаће потребе, било да се њоме само улице поливају; она ће вагда уносити клице разних болести у наше домове.“

„Пешта, Беч, Минхен, Франкфурт и толике друге немачке вароши крај Рајне, Мајне, Елбе и других река,

тек у крајној нужди узимаху воду из река, а у новије доба већина њих доводе или изворну или подземну воду из даљине од неколико десетина километара.“

И из овога извештаја види се дакле, да су дотле постигнути резултати повољни, но да истраживања нису довршена, а да би се таквим даљим радом са великом вероватношћу дошло и до подпуно задовољавајућег дефинитивног резултата.

Из којих узрока радови око истраживања воде нису настављани, није нам познато.

Да се вратимо сада великој комисији, за преглед и оцену поднесених понуда, која се први пут састала 10. IV. 1887 године.

На том првом састанку комисије пре свега упутио је на њу председник општине у име одбора општинског молбу, да ствар са великом пажњом расмотри, те да по свом стручном знању и искуству оцени, има ли међу пријављеним понудама које, коју би општина са коришћу могла примити и која је то понуда?

Овде је вредно да подсетимо, како је том приликом председник упитан од једног одборника, да ли је спремно већ све што је за извршење оваквих послова потребно, односно водовода да ли је већ утврђено која ће вода узети и да ли је то понуђачима познато било, или та питања има тек ова комисија да расправи?

За начин којим се мислило извршењу водовода и осталих установа општинских приступити, веома је био карактеристичан одговор председника. Он вели да је разумео, да г. одборник жели да зна, да ли је општина имала какав план, на основу којег је тај стечај расписала, па додаје: „на то питање мени је господо тугаљиво што морам одговорити, да општина није имала плана.“

Пошто се комисија за тим конституисала, председник јој је предао примљене понуде, а сем тога у нарочитом акту овако је формулисао питања, на која се тражи одговор од комисије:

1. Која је од примљених понуда најбоља?
2. Да ли је и та најбоља понуда таква, да ју наша општина с коришћу примити може?

Пошто је комисија у подужној дебати обележила своје гледиште о томе како схвата свој задатак, поделила се за тим у секције по разним струкама и одмах је свој посао отпочела. Комисија је поменуто своје мишљење тако обележила, да она то сматра, да има само да даде одговор, да ли су понуде добре или не, и која је од њих најбоља; већ да јој је дужност, да се упушта и у сва друга стручна питања, која са тим у свези стоје, да дискутује о томе, која вода да се узме и једном речи, да по најбољем знању и по савести каже, шта је за општину најбоље и најкорисније. Овакво схватање одобравао је и председник општине.

Комисија је поднела свој извештај 11. VI. 1887 год., а исти је изнешен на дневни ред на састанку одбора општинског од 22. VIII. 1887 год.

Комисија вели у том извештају, да ни један понуђач није поднео план са детаљним описом и техничким условима. О техничкој страни говори се у понудама само у опште и то тако мало и тако неодређено, да се то није могло ни употребити за оцењивање,

Сви ти понуђачи нуде савску воду, а комисија на основу науке и искуства доказује, да и најбоље пречишћена речна вода не може бити тако добра као изворска или подземна, те се њој и приступа само у крајњој нужди и кад већ апсолутно нема другог средства и начина да се потребе подмире.

Одредбе понуђених концесија тако су неодређене, да би општина вечито имала спора са концесијонарима због развог тумачења њиховог.

По истим понудама извршена канализација, водоводи и осветлење једва би подмиривали потребу трећине укупног становништва, а и ово под таквим условима и по такву цену, да комисија вели, да су:

Све три понуде за водоводе (а исто је и за остале радове казато) без разлике тако хрђаве, да би општина београдска извршила над собом право самоубиство и у хигијенском и у финансијском погледу, ако би ма коју од њих примила. Комисија вели, да не може ни једну препоручити и предлаже, да се све три без сваког даљег преговарања одбаце.

У поменутом извештају комисија доказује умесност свога мишљења разлозима, подацима и цифрама.

Међу тим оцена велике комисије о примљеним понудама за концесију није се допала тадашњем представништву општинском, те видимо да одбор општински на састанку од 22. VIII. 1887 год. изјављује већином гласова (14. против 10), да је противан горе наведеном мишљењу комисије.

На ово је тадањи одбор наведен мишљењем и говором неких одборника, који су доказивали корист извршења варошких великих установа путем концесије, а који су од велике комисије очекивали, да она каже која је од *пријављених* понуда релативно најбоља, па да се општина на основу тога упусти у преговоре са дотичним понуђачем. Веома је чудноват резон тадашњих бранилаца тих понуда и концесије у опште, да би општина одбијањем примљених понуда овим, мање но озбиљним, понуђачима навела увреду. Мему тим пада у очи, да се нису бојали, да наносе увреду комисији, која је била састављена од најпознатијих и најинтелигентнијих грађана наших, а која је свој посао савесно и патријотски извршила.

Тако видимо, да је одбор на истом састанку решио, да се комисија умоли, да између примљених понуда за водоводе избере релативно најбољу, те да према истој пропише услове, под којима би се општина могла упустити у погодбу.

Природно је, да комисија овакав захтев одбора општинског није могла узети у обзир, а од тога времена па до данас не видимо да је и шта даље рађено у питању о модерном водоводу.

На овом месту неће бити с горега да подсетимо на писмо др. Маркуса, који је јоште 11. IX. 1884 г. писао тадашњем председнику општине.

Не чуди се, вели он у томе писму, што већ имамо понуда, али да ли су оне за примање, то је друга ствар. Даље вели, да је од првога тренутка интерес свакога концесионара дијаметрално противан интересима општине. Препоручује да се концесијонара чувамо, а нарочито воду никако да не дајемо у концесију или монопол. Уверен је, ако варош Београд потражи зајам, да ће далеко јевтиније

доћи до потребних сума, но ако их добије преко предузимача и т. д.

Излишно је да се овде упуштамо у доказивање о штетности начина извршења оваквих опште корисних установа општинских путем концесије, пошто је то праксом готово свуда више но доказано; но пошто је и општина београдска учинила већ покушај да на тај начин своје потребе подмири, па јој је тај покушај тако несретно испало: то би у интересу грађана ове вароши било желети, да се тај пут сасвим напусти.

Разлози, који су у своје време у одбору општинском изнашани у корист давања водовода и других општинских установа у концесију, сасвим су слаби и неосновани.

Говорило се с једне стране, да би зајам, у крајњим својим последицама, био штетнији од концесије, а друго, да општина никако не би била у стању да задржи у сопственој режији руковања тим установама општинским.

Што се првога тиче, мислимо да не би било лако доказати, а фактички у корист таквог мишљења и тврђења нису ни изнашани никакви разлози.

Што се другога тиче, то може да има неког оправдања, са погледом на то, како су до сада код нас по некад извршавани и вршени послови по грађевинској струци, и то како у општини тако и у држави.

Међу тим, ако представништво општине озбиљно узме ствар у претрес и потражи свој прави интерес, лако ће се наћи начина, да се и томе доскочи. Јер сигурно неће бити немогуће улесити организацију оваквих радова по примеру других, а руковођење и управу над истима поверити одишта стручном и одговорном особљу.

(наставиће се).

О Б З Н А Н А

У цељи прикупљања научних података, који су потребни за израду пројеката за вод воде и канализацију отпочеће се у понедељак 11. ов. мес. попис свију бунара у вароши.

О овоме се поштовано грађанство извештава, са молбом да лицима која буду тај посао вршила, не брани приступ на имања и да им буде на услузи.

5. Јула 1888 год.

Београд.

Председник општине београдске

Ж. Карабиберовић

НЕСЛУЖБЕНИ ДЕО

КАРАКТЕР

(по Смајлсу)

XI.

Понашање — Уметност

Кад смо племенити онда смо племићи!
Шекспир.

Лепо понашање није гола спољашњост, већ огледало лепе душе и благородне природе.
Тенисон.

Лепо понашање претежније је од телесних дражи; оно ће нас више пленити, но живописи и статуе, и јесте најлепша од лепих вештина.

Емерсон.

Уметност понашања ретко се кад негује, а, међу тим, од највише је вредности како за женску тако и за мушку страну. Живот је и сувише кратак да се може прећи преко хрђава васпитања; а осим тога слике понашања су сенке врлина.

Рев. Сидни Смит.

(Наставак)

С друге стране, признати се мора, да су неке од најбогатијих и најплеменитијих природа оскудевале у такту и политири. И, као год што рапава љуска може сакривати најслађи плод, тако и сурова спољашњост може заклањати лепо и племенито срце. Такви су људи били, на пример, Мартин Лутер и Џан Накс... „Ко си ти“ — питала је шкотска краљица, Марија, Џана Накса — што хоћеш да учитељујеш племићима и крунисаној глави ове земље? „Госпођо“ — одговорио је Накс — ја сам, и ја сам, син ове земље!“ Кажу, да је, пред смелошћу или суровошћу овога проповедника јеванђеља, више пута краљица Марија од муке плакала. А, кад је регент Мортон чуо за то, он је рекао: „боље да плачу жене, но брадати људи...“ При спуштању истог реформатора у гроб, Регент је, загледав још једном у отворен сандук, изустио ове, колико верне толико и карактеристичне, речи: „Овде лежи онај ко се није бојао да погледа никоме у очи.“

И Мартин Лутер је изгледао некима као прост збир суровости и рававности. Али и време у коме је он живео било је бурно и опасно; и задатак, који је он себи поставио био, једва се могао извршити благошћу и питомошћу. Да би пробудио Јевропу из њенога сна, ваљало му је говорити и писати са свом снагом и жестином. Па ипак, Лутерова жестина била је само у речима. Иза његове

сурове спољашњости крило се топло срце. У приватном животу нарочито био је он, и благ, и нежан и љубазан. У истини, он не само да није био какав бигот или ладнокрвник него је, на против, био и топла, и дружевна па чак и „весела“ природа. Лутер је био за живота јунак простога народа немачког, па је то у својој постојбини и дан дани....

Нити је наш Самуило Џанс'н у своме понашању, био мање груб ил' суров. Али он је бар и одрастао у суровој школи живота. У младости, љута сиротиња стекла му је чудна друштва; и он је по читаве ноћи лутао са својим другом Савицем, не могав, ни удруженом снагом, да саставе пару да за преноћиште плате. И онда чак, кад је успео да, непобедном куражју и вредноћом, стече себи места у друштву, познавале су му се белеге од рана из љуте борбе за опстанак у младости. По природи, био је он и здрав и крепак, али није научио да буде згодан ни прилагодан. И тако, на питање, за што и он није као чувени глумац Гарик позван био на један господски ручак, он је само с правом могао одговорити, и одговорио је: „за то што велика господа и госпође не вољу да им се запуше уста.“ Он (Џанс'н) је, доиста, био један велики запушач уста, и то, ма да га је увек било вредно чути и слушати. Њега су другови његови звали „великим медведом“ (*Ursa major*), али, као што је *Голдсмит* о њему лепо сведочио: „није било жива човека са топлијим срцем; јер ништа, осим коже, није било у њему медвећег.“ Као карактеристику, пак, праве нежности овог суровог човека, споменућемо један мали случај из живота његова. Он је, прелазећи једном преко „*Флит стрита*“ пристао да узме подруку, и преко улице проведе, једну женску која му се на први поглед учинила отмена, но која је у оном тренутку била — пијана... Или се, ваљда, достојнији показао онај књијар, кад му је овај исти Џансн отишао и своје списатељске услуге понудио? Видева онако крупна и снажна тај је фини господин имао образа да се овом књижевнику одазове: „како би боље било да он (Џансн) купи самар и амалише.“ А, збиља, које су то финоће тона ил' израза које би cadre биле сакрити праву бруталност оваког понашања?

Но, ако је црговост у понашању, или навика оспоравања и побијања свега што човек каже, нешто одбијајуће, и противан обичај, саглашавања и одобравања свега што се изусти, једва је мање непријатан. Такво понашање није мушко, и вређаће нас као непоштено. „Оно, може

изгледати и тешко — вели Ричард Шарп — думени-сати у животу, тако, да увек пливаш по средини, између проливености и отворености, између одавања заслужне хвале, и обасипања претераностима ласкања; али је то у ствари врло лак посао, кад се узме, да је довољно имати добро срце, лепу нарав и природну простоту, јер је то све што треба па да се уради све и *како* треба.“

Душа ваља, многи су људи неуљудни, не зато што хоће то да буду, него што су неспретни, и што, можда, не умеју боље. Тако, на пример, кад је Гибон издао другу и трећу свеску своје историје „*Распад и Пад*“, војвода од Комберленда изаћи ће му једнога дана на сусрет овим речма: „како сте г. Гибоне? Е видим баш да ви једнако по староме — *ишкарате, ишкарате ли, ишкарате*.“ Сва је прилика да је сиромах војвода хтео да почасти писца каквим својим комплиментом, па је, не знајући како то да уради, увредио човека. Даље, многи људи ће нам изгледати затворени, укочени или горди, док ће они у ствари бити само стидљиви. Ова је црта и карактеристична већине тевтонских племена. Њу су, истина, назвали „Англоманијом“, али је она мање више, „манија“ свију северних народа. Обичан Инглеz, кад путује на страни, носи собом и ову особину *устручљивости*. Он ће бити укочен, неприступан и неотесан, па чак и привидно несимпатичан; па, ако баш и изађе с којом крупном картом на среду, опет иза ње може се видети човек који зазира, и који не уме то ни да сакрије. Наравно, да гипки, окретни, и дружевни Французи не могу да појме такав карактер; и за то смо ми, Инглеzi, вечити нишан њихове сатире, предмет најсмешнијих карикатура њихових...

Дакле, обичан Француз, као и обичан Ирац, надмашиће у лакоћи и лепоти понашања и Инглеза, и Американца, па и Немца, а то за то, што им је сама природа таква. Њихов је карактер у истини дружевнији и прилагоднији, од самосталних типова Тевтонства, које се одликује неком ћутљивошћу и повученошћу у себе само. Али, ако је какав народ код куће у области понашања, не мора његова веселост, окретност и живост, имати корена у дубини великих врлина. Људи могу имати све дражи, лепог понашања, и опет бити на дну, бездушна и безкарактерна вера. Нити ту може бити спора о избору који би ми радије учинили између ове две сорте карактера — да ли глатке и „учтиве“ — или круте и сурове? — па било да их сретнемо у каквој радњи, друштву, или у обичном саобра-

ћају. Са свим друго је, доиста, оно нешто што ствара и најчвршће пријатеље, и најверније господаре задане речи, и најсавесније вршиоце своје дужности.

Али да се вратимо *сувопарном* Инглезу, или, као што би Французи рекли, *l'Anglais emporté* — „Инглезу сметењаку.“ То је, доиста, неко непријатно створење на првом сусрету. Кад га погледаш, рекао би да је машице прогутао. Најпре ће да се сам укрути, а после ће да натера и друге да се и они укруте. Као нико, уме ти он бити дрвен, али не за то што је горд, него што је — *стидљив*! Нити се он те беде (стидљивости) може отрести и код најбоље воље. И доиста, ово је тако општа црта инглеског нам соја, да не би никакво чудо било ако би се нашло, да је и сам онај несташни земљак наш, што је описао „Инглеза Филистина“ у свој страхоти његове укочености и неотесаности, био и сам — *такав*!

Кад се два стидљива човека сретну, то су ти као две леденице. Саплешће се један о другог, а у истој соби окретаће себи леђа. Затеку ли се у истим путничким колима, један ће се завући у један крај, а други, чак, у други. Ово се најбоље даје читати на Инглезу кад путују жељезницом. Прво ће прошетати поред воза да виде има ли која кола „празна“; па, кад нађу такав неки одељак, они се завуче у њоше, и онда — зла срећа ономе ко отвори врата да му друштва прави!... Ништа боље не пролазе ни трпезарије инглеских „клубова.“ Ко год уђе прво му је, да види за којим асталом „нема никога“, тако — да се по који пут дешава да ни за једним столом нема више од једне душе и гуще.

(наставиће се).

РАСПОРЕД

ЗА ИЗВОЖЊУ ЂУБРЕТА ИЗ ВАРОШИ

1. КВАРТ ВАРОШКИ

Понедељник

Ноћајска, Коса, Ибарска, Совљачка, Рајићева и Тројчка,

Уторник

Градско поље, Дубровачка, Богојављенска, кнез Лазара.

Среда

Спасовска, Јеленска, Златарска и Косанчићев венац.

Четвртак

Књ. Михајла, Топличин венац, Лепеничка и Љубићска.

Петак

Миланова и Љубичина.

Субота

Глумачка, Васива, Велика пијаца и Узунмиркова.

Недеља

Добрачина и Југовића.

2. КВАРТ ТЕРАЗИЈСКИ**Понедељник**

Космајска и Телеграфска.

Уторник

Зелени Венац и Ломина.

Среда

Абацијска, Министарска и Вознесенска.

Четвртак

Балканска и Призренска.

Петак

Књ. Милана и Цариградска.

Субота

Кастриотова до Пашоне, Два јаблана и Дворска.

Недеља

Скопљанска и Маркова.

3. КВАРТ САВАМАЛСКИ**Понедељак**

Богојављенска, Савска, Мајданска, Мала пијаца и Крајева Марка.

Уторак

Поп Лукина и Јаворска.

Среда

Космајска, Поцерска, и Господска.

Четвртак

Једренска, Сереска, Лимска, Висока и Препеличка.

Петак

Савамалска.

Субота

Пиварска и Топцијска пијаца.

Недеља

Железничка.

4. КВАРТ ВРАЧАРСКИ**Понедељак**

Књ. Милоша, Суводолска, Жетиочка и Љубовијска.

Уторак

Фрушкогорска, Вишеградска, Мостарска, и Чардаклија.

Среда

Писарска, Орловска, Споменичка, Сјеничка.

Четвртак

Обренова, Крагујевачка и Цветна.

Петак

Ресавска, Урошева, Крунска и Златаричка.

Субота

Милутинова и Београдска.

Недеља

Фишекцијска.

5. КВАРТ ПАЛИЛУЛСКИ**Понедељник**

Косовска, Тимочка, Школска.

Уторник

Кондина, Два бела голуба, Поштанска Марве на пијаца.

Среда

Цетињска, Милетина, Хилендарска.

Четвртак

Видинска, Болничка, Палилулска пијаца.

Петак

Скадарска и Зетска.

Субота

Кастриотова и Скопљанска.

Недеља

Ратарска, Букина, Владетина, Лесковачка, Цигљарска, Вишњичка, Светогорска и Изворска.

6. КВАРТ ДОРЂОЛСКИ**Понедељник**

Симиња, Јевремова, Доситијева и Горња Јованова.

Уторник

Доња Јованова, Љубичина, Добричина, Војничка и Митровачка.

Среда

Бркина, Ивкова, Јакшићева Которска, Ибарска, Укрштена.

Четвртак

Градско поље, Затворена и Соломонова.

Петак

Давидова, Јеврејска мала, Нова Синагога, Дорђ пијаца. и Бачка.

Субота

Дечанска, Душанова, Дунавска и Немања.

Недеља

Банатска, Милионарска, Прилипска.

ОБЈАВА

Јавља се грађанству, да ће каламлење деце крављим богињама бити скоро довршено, те с тога се позивају сви они, који своју децу још нису каламили, да у недељу по подне у 3 часа донесу децу у општински Суд, а тако исто позивају се и сви они, који феде још нису добили, да донесу каламљену децу на преглед и приме феде.

Од Суда Општине Београдске, 7. Јула 1888 год. у Београду.